

OKTAY RİFAT'IN ŞİİRLERİ

RAMİS DARA

Doğa sevgisi ölüm düşüncesiyle mi beslenir? Sanırım öyle. Yok olma korkusu, doğaya karışıp sürekli varolma isteğini doğuruyor. Doğaya sığınma, onun bir parçası olma, giderek tümünden özdeşleşme; demek ki bir umutsuzluk, karamsarlık göstergesi bu. Ya da tersi bir söyleyişle, mutluluk arayışı ve anlayışı.

Daha çok kullanım, daha çok kazanç amacından yola çıkan anamalcı düzenin, güzelduyuyu hiç gözetmeyen çarpık ve korkunç kentleşmenin (sonuçta kentleşmemenin) yarattığı doğasızlıktan, bunaltıdan yakınırken, arkada böyle bir kaygı ve tedirginliğin de bulunduğu söylenebilir.

Son yıllar özellikle büyük kent aydınlarımızın, küçük kentsoylularımızın kendilerine uygun birer kent, kasaba, doğaca zengin bir uzam yaratma çabası içerisinde oldukları biliniyor.¹ Sanatçılarımız, yazar ve ozanlarımız da bu akıma, akışa katılarak, yapıt ve yaratılarına belli –ya da genel olarak– bir doğa olgusunu taşıdılar.

Şiirde Edip Cansever, yıllardır

¹ Doğal ki Bodrum, Antalya olgusu ya da benzerleri, böyle basit bir çözümlemeye bağlanamaz yalnızca. Yine de saptamanın doğruluk payı tartışma götürmemeli.

büyük kent insanının içsel sorunlarını deşerken (*Umutsuzlar Parkı, Tragedyalar, Çağrılmayan Yakup*); bu ara, Bodrum dolaylarına, *Kirli Ağustos*'a da uzanmadan edemedi. Yine Cansever bir yandan Beyoğlu'nun arka ve ara sokaklarından klinik tipler, ilişkiler sunarken (*Ben Ruhi Bey Nasılım*), bir yandan da doğaya çıkıp onunla özdeşleşme isteğini dile getirdi: “Doğasın, bir sen beklersin beni, bilirim (...) Doğasın sen, doğasın, yarat beni yeniden” (*Şairin Seyir Defteri*).

İlhan Berk'se, bir yandan *İstanbul Kitabı*'nı yazarken, öte yandan Halkarnassos'da, doğa ortasındaki otlarda şiir aradı: Ebegümece, kereviz, sarmısak'ın ardından, *Otlar Kitabı*'na, lahanayı, ayvayı, zakkumu, bıyıkotunu, papatyayı, maydanozu... soktu.

Oktay Rifat'a gelince...

Şapkam Dolu Çiçekle'de, Cemal Süreya; *Elleri Var Özgürlüğüm*'le (1966) Oktay Rifat'ta birdenbire bir kötümserliğin boy gösterdiğini, bu kötümserliğin, mutsuzluk, umutsuzluk teması olarak *Şiirler*'de (1969) sürdüğünü yazıyor.²

² Cemal Süreya, *Şapkam Dolu Çiçekle*, Ada Yayınları, 1976. “Oktay Rifat'ın Şiir Çi-

Şiirler'deki "İsli Alinyazımız"da "Kara kent, kara don! Al giyen beri gelsin" dizesini okuyoruz. Bu kitap-taki bir başka şiirde de; "Biz yaz-dık bu kenti böyle dolambaçlı, / So-nunda yine biz yırttık, buruşturduk. (...) Her gün, bir çayır kuşu ölür bu kentte, / Nohut kokar, ekşir ma-karna, ekmek taş! / Bir denize yu-varlarız nemiz varsa." ("Bu Kentte", s. 62-63) deniyor. Yine *Şiirler*'deki "Ağzımın Tadı" şiirinden "Hep bu boyu devrilesi bozuk düzen, / Bu darağacı suratlı toplum"dan kaçtı-ğını öğreniyoruz ozanın ağzımın ta-dının.

Ozanımızda öteden beri uzana-gelen ince bir doğa çizgisi de söz ko-nusu. Kentteki bu sıkıntıdan, aşınım ve aşındırımdan kaçan çağdaş kov-gunumuz, varolan bu çizgiyi iyice kalınlaştırıp derinleştirecek o zaman. Sonradan gelecek bir şiir kitabının başlığı *Çobanlı Şiirler* (1976) olacak; onun da ardından gelecek son iki kitapta (*Bir Cıgara İçimi* ve *Elifli*), bekinme ve kararlılıkla kırsalı, doğayı şiirleştirecektir: Henüz erden-liğini koruyan, kirletilmemiş, ezil-memiş, çiğnenmemiş bir coğrafyayı, bu coğrafyadaki insanı, onun yaşa-mını, umutsuzluk, mutsuzluk, yal-nızlık ve an an çakan mutlulukları-nı.

İnsan; ama çokluk yalnız insan. Öyle ki ben *Bir Cıgara İçimi*'yle (1979) ardından yayımlanan -şim-dilik- son kitap *Elifli* (1980) için, doğa içindeki bir yalnızın ya da yal-

zelgesi" ve "Elleri Var" başlıklı denemeler, s. 94-112.

nızlığın türlü durumları demeyi uy-gun buluyorum. Kendine mi bakı-yor Oktay Rifat sürekli? Değil. Bu-nu demek istemiyorum. O, kendine eğildiği şiirlerde bile dıştadır, dıştan bakmaktadır. İçe (öznele) dışarıdan (nesnel) bakmak.³ Özellikle seçtiği özne ya da nesne de *kendi* değil za-ten. Doğa ortasındaki insanlara, hay-vanlara, bitkilere, bunlar arasındaki ilinti ve ilişkilere, öteki nesnelere bakan ozanın içinde sürekli bir "güz" durmaktadır: "Islak yol ve kırık dal / Bir güz adamın içinde" ("*Ozan*", *Bir Cıgara İçimi*, s. 22). Böyle olun-ca pencereden denize bakan adamın, deniz yerine mutsuz bir ben'i ("ken-dini") görmesi doğal sayılmalı ("*Kim*", *Bir Cıgara İçimi*, s. 16).

Yukarıda bir ilişki sözcüğü geç-ti. *Bir Cıgara İçimi*'nin özellikle ikinc-i bölümüyle *Elifli*'de bulunan şiir-lerdeki insanlardan, hayvanlardan, bitkilerden, nesnelere, bunların a-ralarındaki ilgi ve ilintiden söz eder-ken sakıntıyı elden bırakmamak ge-rek. Hele hele ilişkiden söz ederken. Çünkü bu sözcük uzaktan bir devi-

³ Bu incelemeyi bitirmiş, gözden geçir-mek için bekletiyordum ki, bir kitaplıkta *Sin-an Yıllığı 1973* geçti elime. Gülten Akın, "Türk Şiirinde İşlem Gelişimi Üstüne Notlar II" başlıklı incelemesinde Oktay Rifat için şunları yazıyordu: "Hayatın yan tutmayan bir gözlemcisi sanki. Gözlemiş ve yazmış. Ken-dini dışarda tutmasını, kendini bile dışardan gözlemesini bilmiş." (s. 113) Oktay Rifat'ın hemen hemen ilk şiirleri (*Yaşayıp Ölmek*, *Aşk ve Avarlık Üstüne Şiirler*, 1945) üstüne Gülten Akın'ın söyledikleriyle benim son şiirler üstü-ne söylediklerim ne denli benziyordu birbirine. Benzerlik, Akın'dan yararlandığım düşüncesi-ni doğurur muydu? Bu kaygıdansa, ilginç, çakışma önemliydi bence.

nimi de çağırır yanına. Oysa Oktay Rifat, şiirinde, devinimden özellikle kaçıyor gibidir, kaçınıyor. Belki bir anlık, “bir cigara içimlik” bir saptama yapıyor, gözlemliyor, sonra donduruyor bu saptamayı; gözlem ya da izlenim olarak bırakıyor öylece. Hüseyin Yurttaş’ın yakınmasının yeri olsa gerektir: “Bu da bir şeyler anlatan, gösteren ve fakat yalnızca bununla yetinen, neredeyse fotoğrafı andırır bir şiirin, yorum-suz, devinimsiz, iç dinamikten yoksun kaldığı bir yeni durak besbel-li...”⁴

Her şey, evet her şey bir nesne sanki. Donuk ve dongun. Doğanın devinimsiz düşünülemez sıradan görüngüleri bile. “...Lodos bir atmaca gibi / kıpırdamadan duruyor / havada, ara yerde...” (“Durgunluk”, *Bir Cigara İçimi*, s. 51) dizelerindeki lodos betimiyle irkilmemek elde değil. Atmaca benzetmesi olmasa, rüzgâr diye beton bir duvara çarptığını sanacak insan.

Anlaşıyor ki, kentten, bir anlamda yabancılaşmaktan, doğrusu da “güz”den (ölüm tasası) kaçan insanın yabancılığı, acısı yoğun ve somut bir biçimde kırsalda da sürmektedir.

Elifli’deki bir sone şöyle bitmekte: “Bir boy boşluğunca mavi, sıcak leke, / Hep o tüy savrulur artık düşüncede, / Başlangıç ve son, her sevincin ardı kış.” (“Gelip Geçen Biri”, s. 17) Hep o ince ve süreklili sızı (ölüm düşüncesi) devinmede-

dir imgelemde ve her sevincin sonu üzüncüdür...

Umut, ya umut? Oktay Rifat’ taki umudu görelim bir de. *Bir Cigara İçimi*’ndeki “Fener” şiirinden şu dizeler:

*Böyledir hep, umut bir gölge olur ve sokulur
usulca,
kıpırdar narın yapraklarında, söğüde sıçrar,
sallanır fenerin otları tarayan ışığında.
Oysa yokluğudur sadece aşkın, özlemi, kuruntusu,
patikadan kıvrılarak böğürtlenlere doğru inen.*
(s. 48)

Ummak için darda mı olmak gerek? Belki. Ya da en çok zordayken, o zaman gereksiniriz ummaya. Yine de soralım: Umut; aşkın yokluğu, özlemi ve kuruntusu mudur? Bir bu mudur? Değil. Ona dense dense –biraz da doğulu bir duygululukla– umutsuz bir umut denir. Fala inanma-falsız kalma umudu.

Rauf Mutluay’ca “En güzel aşk şiirlerimizi yazanlardan biri olan Oktay Rifat”⁵ şimdilerde bunca karamsar. Yaşantımızın çok önemli dayanakları aşk ve umut karşısında böylesi yoksayıcı bir tutum içerisine düşen bir ozandan iç açıcı, apaydın şiirler bekleyemiyoruz doğal ki. Zaten, “şiir mutlaka ışıkla doldurmalı içimizi” diye bir inadımız da yok. Yok ya, hep üzüncü ve ölümle de ıslanmak istemeyiz doğrusu. Azından, kimileyin de sevinç ve dirimle yıkanmak isteriz.

Bu genel saptamalardan sonra

⁵ Rauf Mutluay, *Bende Yaşayanlar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1977. “Oktay Rifat’ın Şiirleriyle” başlıklı deneme, s. 156-160. Denemenin ilk yayımlandığı yıl, 1973.

⁴ Hüseyin Yurttaş, “Şiirin Vardığı Yer”, *Dönemeç*, sayı 47, Haziran 1981.

Elifli'ye⁶ daha yakından bakabiliriz sanırım. *Bir Cıgara İçimi*⁷ gibi *Elifli* de iki bölümden oluşmuş. Her iki kitapta da bölümlenmeyi sağlayan, önce şiirlerin –kuruluş– biçimi, yazımı; özü değil. Gerçi *Bir Cıgara İçimi*'nde bölümler arasında içeriksel bir ayırım da gözleniyordu; ilk bölümde somut bir coğrafyayı, ortamı gerektirmeyen nesne ve kavramlar da şiire dökülmüş, ancak ikinci bölümde tümünden kırsala, doğaya açılmıştı. *Elifli*'deyse bölümler arasında öze ya da içeriğe ilişkin bir ayırım görülüyor. İlk bölümdeki on iki şiirin onu, on ikili hece ölçüsüyle yazılmış birer sone. İlk şiirse onlu hece ölçüsüyle yazılmış, üçer dizeli bölümlere ayrılmış ve yine eli yüzü düzgün uyaklarla süslü. Bu bölümün son şiiriyse (toplam altı dizenin dördü on birli heceden oluşmuş, öteki ikisi de sekizli ve dokuzlu) özgür koşuklu. Neden ikinci bölüme kaydırılmadı? Bu; bölümlenmeyi belirleyen içeriksel öğelerin de bulunduğunu düşündürüyor–yalnızca düşünüyor–. İkinci bölümdeki 41 şiirdeyse; dize kaygısının değilse bile, dize yapısı kaygısının arkalara itildiğine, zaten varolan düz ve düzgün anlatımın geliştirildiğine, düzyazıya yaklaşılsa da bu düzlemde çokça kalınmadan şiir alanına dönülmeye özen gösterildiğine tanık oluyoruz.

Elifli için, doğa içindeki yalnızın, yalnızlığın türlü durumları, demiştik. Kimler ve neler bunlar? Odun

⁶ Oktay Rifat, *Elifli*, Ada Yayınları, 1980.

⁷ Oktay Rifat, *Bir Cıgara İçimi*, Ada Yayınları, 1979.

yüklü katırın ardındaki Yörük kızı, ekmek derdiyle köyden ayrılmak üzere yollara düşen biri, kırsağın çektiği yaylının yanında tayla birlikte yürüyen ve elinde bakracı bakkaldaki şekerleri düşleyen kız, uykuya doğru uzanırken çocukluğunu ve eski evini anımsayan biri, özlediği çardağa dönen ve ortalığı silip süpüren bir kadın, “ellerini gündüzlerde unutan” gündelikçi ana, ipten kesip alınan bir adamın acılı ve öfkeli karısı, denizden ayrı düşmüş içen bir gemici, bir kavunu almak için uzanıp da ölen adam, düşünde başını sallayan bir at gören küçük kız, inekler güden Hatçe, vb... Ya çoğulken, çoğullukta yalnızlar? Art arda köyden kasabaya uzanan eşekliler, gemiyle gurbete çalışmaya giden kadınlı bebeli kalabalık, çocuklarıyla birlikte kocasınınca bir takaya bindirilip götürülen kadın, “duttan sarkan ampulün altında” sanki bir boşlukta içenler ve bu anda az ötede aya karşı otlukta çömelen ince uzun kadın, vb... “Kaval”, “Denklem”, “Bakmak”, “Ovada Bir Adam”, “Atlı”, “Atlarla Körler”deki yalnızlarla, takayla götürülen kadının ardından bakakalan adamın yalnızlığında ozan yalnızlığını bulmak daha kolay.

Yalnızlık: Öyle koygun, öyle yoğun ki, hayvanlara, nesnelere değin her şeyi içine almış!.. Varlıklı, sıcak ve insanlı günlerin ardından yaylada kalan farelerle kediler –birlikte!– acınacak şaşkınlık ve bırakılmışlık içerisinde. Evler, evlerin türlü döküntüsü, “eski bir kundura, çürümüş ip, testi kırığı, çarpık bir iskemle, otlar otlar”... her şey,

bir bırakılmışlık içerisinde, yalnızlığı yaşamakta, yan yana bir başına-lığı somutlamaktadır.

“Alışılmamışı bulmak” isteği, doğada görünüp geçen, çakıp sönen ayrıntıları kaçırmama çabası, bu yolda “sürekli bir çekişme”, güzel ve belki bir ozan için gereklilikten öte, zorunluluk taşıyor. Bu, her an tetik-teliği, hazır bulunmayı gerektirir do-ğallıkla:

*Bir kuş uçuyordu üstünüzde görmediniz,
bir kayık yanaştı iskeleye görmediniz,
biri gözlerini kırparak size döndü,
yapraklar sürüyor, tavuklar eşiniyordu, görme-*

diniz.

*Bu yüzden ellerine bakıyor adam sabunu bira-
kırken,
sabuna bakıyor, aynaya, sonra yine sabuna.
Kaçmasın istiyor gözünden, o bakmayınca ka-
çıp giden.*

(“Kosaclar”, *Elifli*, s.72)

Bu telaş, bu titizlenme, daha önce *Bir Cigara İçimi*'nde de görül-müştü:

*Yalnızlığına taşımak istiyordu hepsini, tek tek,
özenle,
ambarını dolduran karınca gibi:*

*Mendille kuruyan enseyi, dudak kıvrımındaki
cigarayı,
bir duruşu iskemlesinde, bir bakışı geçip giden,
hepsini, her şeyi, birbirinin eşi sinekleri,
yuvarlak gözlerini ineğin, kulak kabartışını
köpeğin,
anlatılmazı, dokunulmazı, yiteni, görülme-yeni.*

(“Ambar”, s. 49)

“Geçip giden her şeyi” yakala-ma, ola ki “ölü kelebekler gibi iğne”-leyip şiire geçirme isteği, zorunlu sözcük ve görüntü istifçiliğine kapı aralarken, *yeni romancılara* özgü, nesnelere düşkünlük de, zaten kül-ngine yakın duran havakürenin i-

yice kararmasına yol açıyor. Nesne-lerin insana etkidiğini görüyoruz. Sözelimi, cezve ve ibriğin boşlu-ğundan, evlerin ve sokakların boş-luğuna, giderek, aydınlığın boşluğu-na varıyoruz. (“İlinti”, *Elifli*, s. 50) Düşünmek gerekiyor bu konuda sa-nıyorum. Başta da, “Bir çeki taşı gibi üstümde / Zaman . . .” (*Yeni Şi-irler*, 1973) diyen ve düşünde “Za-man İskeletleri” (*Bir Cigara İçimi*) gören ozanımızın kendisi. Kaldı ki o, “Ozanlık dışında her iş bana ikin-ci derecede bir uğraş göründü.”⁸ de-mektedir.

Elifli'de yılın dört süreminden biri “güz”le yaşlılığı özdeşleştiren, güzde ölümün izdüşümünü gören şiirler de var. Kökü ilk çağların din-sel törenlerine değin uzanan bir ge-lenek bu. Yanlış ve sayrıl. Artık de-ğiştirilmesi gerek. Tuncer Uçarol'un kimi günlüklerinde değindiği gibi, güz neden hep hüzmün olsun! “Kuş-lar ve Kedi”deki “bastıran kış, dam-da beliren kedi karaltısı” yalnızca yaşlılığa gönderiyorsa –ki, öyle gibi– yanlış.

“Vidalar” şiirinde “Alışverişle dönüyor dünya, mevsimler gelip ge-çiyor” dizesi var: Her şeyin tecime dökülmesinden duyulan sıkıntı. Ama bu; şiirlere, kitaba yayılmıyor. İçinde bulunduğu şiire bile. Yitik bir ipucu olarak kalıyor. Öznel ortam yüzünden yayılamaz da zaten. Anla-yışsız “kentsoylu takımı”nın yüzle-rini “işkembe” benzetmekle de (“İşkembe”, *Elifli*, s. 34) kurtarıla-maz kimi şeyler.

⁸ *Şairlerin Seçtikleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1971, s. 210.

Yanlışlık, “içindeki güz”le doğaya çıkan adamdadır. Karamsarlığın, mutsuzluğun kaynağı, erden bir ortama içindeki güzle çıkmakta ve bakmakta yatmaktadır. “Alışverişle dönen dünya”yla “yüzleri işkembe-ye benzeyen kentsoylular takımı”na gelince; evet günümüzde damar budur; ama bu damar en azgın bir biçimde kent ortamında, özellikle büyük kentlerde atmakta, ne demek, zonklamaktadır! *İnsan* da artık iyice o ortamdadır, bütün durumları, tüm trajik yönsemeleriyle. Umar da, avuntu da, diyelim –sonuçta– dinginginlik de, ola ki biraz –kırsal demeyelim de– doğa ortamıyla çokça kentte, büyük kentte aranmalı, bulunmalı yaratılmalıdır. Bu bakımdan, denirse, sözgelimi bir Edip Cansever şiiri günümüze daha yakın durmaktadır.

Yokluk, hiçlik, ölüm düşüncesi- nin yüklediği hüzünden, acıdan kaçmak, kurtulmak için sonrasız bir güce, doğaya sığınma zorunluğunu gösteren şu dizelere de bir göz atalım:

*Tahtalar dökülüyor ne denli sağlam çakılsa yıllardan sonra
ve otlar, dikenler, ısırğanlar bürüyor duvar
diplerini.*

*Ama şu bulutlar, maviliğin içinde, yıllardan sonra da
gelip geçecek göçük ya da yeni duvarların üstünden.*

*—Beşlik vida kısa düşer ustam, altlık ister bu tahtalara,
günün birinde yine çürür düşerler ya, şimdilik.*

(“Vidalar”, *Elifli*, s. 56)

İnsan gibi, insanla ilgili şeyler de ölümlü. İnsan elinden çıkma her şey, ya “dökülür”, ya çürür düşer.” Göğün maviliği ve bulutlarsa kalıcı:

göçmüş duvarları yeniden yükseltenler çıkarsa (“göçük ya da yeni”), “yıllardan sonra” görülebilecek! Doğa, tüm aldırılmazlığı ve süreğenliğiyle insanla ilgili her şeyi sarmaya, kavramaya, kuşatmaya hazırdır; bu edimini sonsuz gerçekleştirmektedir. Yine de çürüyeceklerini, döküleceklerini bile bile, tahtalara vidalar çakacak, bir anlamda Sisyphosluğu sürdürecektir insanlar.

Hep umutsuzluktan açtık. *Elifli*'de insana umut aşıl原因an, içleri dirimin ya da yaşamın ince sevinciyle yıkayan şiirler de var: “Kavşakta”, “Hasırda Bir Adam”, “Kosacılar” ve “Süt Saati”, “Kavşakta”da, atılmış, bırakılmış bir yığın döküntünün zorunlu hüzne götürdüğü bir adam, “taşçıların çekiç sesleri”yle yeniden umuda, dirime döner. Yalnızlıktan, bunaltıdan sesle, emek sesiyle kurtulur. Yukarıda bir bölümünü alıntılıdığımız “Kosacılar”da, tam “tutsak”lıktan yakınılırken; usa, imgelemin sonsuz aynasına, uzaklarda “dağ gibi bulutların altında”, “bir o yana bir bu yana salınarak” ot biçen kosacıların görüntüsü sürülür; çelişki, çelişkiden doğan gevşeme ve erinç okura bırakılır. “Hasırda Bir Adam”da iki (bir?) yaşlı ve yorgun adam vardır. Umarsızlığın üstüne cigara yakılır; yaprakların arasından görünen gökyüzü, uzaktan gelen bir tulumba sesi, ağacın serin gölgesi “ve ilerde kafam gibi kar-puzlar”; tüm bunlar, birer sağaltıcı, bağlayıcı olarak okuyucuya sunulur. “Ölümlü ilgili belirsiz ayrıntılar” alt edilir böylece. Üç şiir, birbirine benzer ileti ya da sezdiriyile kur-

tuluyor, “güzel” oluyor. Bu şiirleri doğuran bir başka şiir, yukarıda neredeyse tümünü alıntıladığımız “Ambar”, daha önce *Bir Cigara İçimi*’nde yer almıştı. Bu şiirin alıntıladığımızdan geriye kalan ve anaçlık, doğurganlık düzleminde önemli olan son iki dizesi şöyle: “-Cıvıldaayan serçeleri unutma, dediler, öğle üstleri / söğüdün yaprakları dökülse de ilkyazın yeniden biter.” Bu son iki dizeyi yukarıdaki alıntıya ekleyip şiirin bütünü yeniden okunduğunda durum daha iyi anlaşılacaktır.

“Süt Saati” şiirine gelince, kadınla erkek arasındaki imrenilesi uyumun verilmesiyle önemli. Birlikte üretilen, omuz verilen yaşamın güzelliği. Bu şiirden çıkılarak, Oktay Rifat’taki kadın olgusundan söz edilip, ozanın -haksız- keskin cins ayırımına karşılığı vurgulanabilir. Mehmet Kaplan, daha önceki şiirlerine bakarak ozanımızdaki bu durumu saptamış, ama bakış açısının yanlışlığıyla yorumlamada yanılığa düşmüştü. Ona göre, Oktay Rifat’ın -özellikle- aşk şiirlerindeki etken kadın-edilgen erkek durumuyla yaşama izleyici bir gözle bakması arasında bir ilişki vardır.⁹ Oysa Oktay Rifat’ın, şiir dışındaki türlere de çıkarak eleştirdiği şey, ataerkil, baskıcı ve kapalı bir toplumdur ki, eleştirisine biz de katılıyoruz.

Yalnızlıktan, bu insanlık durumundan hiç mi güzel, ışıklı bir imge oluşturulmamış? İnce uzun kavağın dibindeki eve, yedeğindeki ineği çekip götüren adam; denizi de çekelediğinin, ardı sıra denizi de sürüklediğinin, böylece düze bir yazı yazıp gittiğinin ayırında olmazdı doğal ki ozan olmasa. (“Dam”, *Elifli*, s.

73) Devininin de beslediği bu güzellik, incelik dolu görüntüyü bize ancak usta bir ozan ulaştırabilirdi. Yine, şimdi sarılı beyazlı boşluğuna baktığı, birazdan ahıra gelecek bir ineğin düşüncesiyle mutlanan, “akşamın alacası”ndan “akasyalı” çıkan yalnızı da bir avuntu serpebiliyor üzgü içindekilere. (“İnek”, *Elifli*, s. 65)

Yazımızı bağlamaya hazırlanırken bir alıntı yapalım: “. . . bu kısa, yalın, tek bakışlı, tek anlı, bilerek azaltılmış söyleyişlerde ayrı bir tad buluyorum. Belki bir sanatçının yaz ve kır dinlenmesi de diyebiliriz buna. Hayvanları, bitkileri, güzel insanlarıyla doğanın ince gözlemleri; kasaba, köy, kır, kıyı şiirleri. Biçim dikkatleri, sone örnekleri, göz kırpıp gülümser gibi güzellik anları.” 1977’de Rauf Mutluay diyordu bunları, 1976 basımlı *Çobanlı Şiirler* için.¹⁰ Benzer sözlerin, üç aşağı beş yukarı *Bir Cigara İçimi*’yle *Elifli* için de söylenebileceğini çıkarmıştır sanırım, yazımızı buraya değin okuyanlar.

Yusuşçuk şiir dergisinin Oktay Rifat için hazırladığı özel sayıda¹¹ Doğan Hızlan’ın yazısına attığı “Tekrardan Korkan Usta: Oktay Rifat” başlığının geçerliliği tartışılmalı o zaman. Şunlardan biri doğru olmalı: Oktay Rifat, ya tekrardan, Türkçe söyleyişle yinelemeden *korkmuyor* ya da yinelemeye *düşüyor* bugün. Bu da yinelemeden ne anlaşılacağına bağlı.

Yine *Yusuşçuk*’ta, Ahmet Oktay’ın *Bir Cigara İçimi* için yönelttiği “Toplumsal mı, pastoral mı?” sorusuna, *Elifli*’den sonra yanıt bulmak kolaylaşıyor artık: Pastoral.

¹⁰ Rauf Mutluay, “Gene Şiirle . . .” *Cumhuriyet* gazetesi, 3.3.1977.

¹¹ *Yusuşçuk*, Oktay Rifat Özel Sayısı, Ekim 1980, sayı 22.

⁹ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Milli Eğitim Basımevi, 1973, s. 161-162.

